

Position paper NVRD - Statiegeld op blik

Datum: 1 maart 2022

Rol en positie NVRD

De NVRD is sinds 1907 de branchevereniging van alle publieke en gemeentelijke afvalbedrijven, en hun aandeelhouders & opdrachtgevers: de gemeenten. Onze leden zijn verantwoordelijk voor het huishoudelijk afvalbeheer en het beheer van de openbare ruimte.

In de afgelopen 115 jaar zijn de publieke afvalbedrijven en gemeentelijke diensten uitgegroeid tot innovatieve organisaties die inwoners zo slim mogelijk trachten te faciliteren bij het scheiden van afval, en het doorgeleiden van de verschillende stromen aan uiteenlopende verwerkers. Het zijn organisaties die vanuit hun grote maatschappelijke betrokkenheid in vele gremia bijdragen aan een circulaire samenleving.

Kortom, als het gaat over het inzamelen van de verschillende grondstofcomponenten uit het huishoudelijk afval en het schoonhouden van de openbare ruimte, weten zij als geen ander wat wel en niet effectief is van landelijk tot op wijkniveau.

Standpunt NVRD in relatie tot statiegeld op blik

De NVRD is al sinds jaar en dag groot voorstander van statiegeldsystemen omdat dit aantoonbaar bijdraagt aan betere inzameling (hogere resultaten), schonere inzameling en daarmee een hoogwaardigere recycling en een aantoonbare afname van zwerfafval.

De NVRD is daarom blij met de invoering van statiegeld op blik per 31 december 2022. De plannen om blikverpakkingen met statiegeld in te zamelen wijken echter op een belangrijk punt af van de wijze waarop inzameling door statiegeld op glas en plastic flessen gebeurt. In plaats van innamepunten te realiseren binnen private verkooppunten en met sociale controle, wordt met het huidige plan van aanpak een beroep gedaan op de openbare ruimte.

De NVRD verwacht dat inzamelpunten in de openbare ruimte leiden tot verrommeling en verloedering van diezelfde openbare ruimte. De ervaring leert nu al dat er op veel plekken in het land veel zwerfafval en bijplaatsingen van andere soorten afval kunnen ontstaan bij afvalinzamelpunten wanneer deze vol zitten, niet werken of wanneer bepaalde verpakkingen niet kunnen worden ingenomen. Het frequent legen en onderhouden van de innameapparaten gaat naar verwachting ook een toename van verkeersbewegingen opleveren, hetgeen zeker in drukke stadscentra tot overlast leidt.

Sinds de publicatie van de plannen blijkt, onder meer uit een peiling onder de 232 gemeenten binnen onze achterban, dat zij grote zorgen hebben in relatie tot zwerfafval, vandalisme, bijplaatsingen en de juridische gevolgen. Deze zorgen heeft de NVRD al in een vroeg stadium met het Afvalfonds Verpakkingen gedeeld, maar zijn nog niet weggenomen. De Vereniging Nederlandse Gemeenten heeft recent vergelijkbare zorgen geuit in een brief aan het Afvalfonds Verpakkingen.

Het plan van aanpak suggereert eveneens een uitbreiding van de inzamelpunten voor andere grondstoffenstromen (zonder statiegeld) zoals textiel en elektrische apparaten. Dat vergroot de zorgen op verrommeling en verloedering van de openbare ruimte. Dit heeft eveneens gevolgen voor de juridische keuzes die gemeenten maken. Eenmaal akkoord met één innameapparaat, betekent dat de gemeenten nieuwe aanvragen van anderen wellicht niet meer kan weigeren. En daarmee neemt de druk op de toch al schaarse openbare ruimte nog meer toe.

Gemeenten zijn als grondeigenaar verantwoordelijk voor wat er gebeurt in de openbare ruimte, en worden juridisch eigenaar van private objecten die onlosmakelijk verbonden zijn met de grond. Dat is niet wenselijk gezien alle verantwoordelijkheden die daaruit voortvloeien. Gemeenten zijn wettelijk gezien eigenaar en beheerder van de openbare ruimte. Een gemeente mag daarom het plaatsen van een inzamelpunt in de openbare ruimte weigeren. Uit de juridische verkenning die de NVRD heeft laten uitvoeren over het huidige plan van aanpak blijkt dat er een aanwijzingsbesluit nodig is voor het plaatsen van inzamelpunten voor blikjes, en dat gemeenten plaatsing van de beoogde innameapparaten kunnen tegengaan om voor hen moverende redenen ¹. Gecombineerd met de grote weerstand bij gemeenten betekent dit dat het ons raadzaam lijkt om de innamepunten op private gronden en bij voorkeur binnen de sociale controle van een binnenruimte te plaatsen.

Conclusie

De NVRD roept het Afvalfonds Verpakkingen op om de inname van statiegeld op blikjes op private locaties te regelen. Dit gaat de verloedering van de openbare ruimte tegen, zorgt voor een sterkere sociale controle rondom de inzamelpunten, maakt het duidelijker voor inwoners en kan bovendien beter aansluiten bij bestaande inzamellogistiek, wat leidt tot minder vervoersbewegingen.

¹ Bijlage 1 - Juridische aspecten innamepunten statiegeld op blik